

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย

ปนัดดา จันผ่อง วท.ม.*

คัทลียา โสดาปัดชา ส.บ.*

วรยุทธ นาคอ้าย ปร.ด.**

* สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

** วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี สถาบันพระบรมราชชนก

ติดต่อผู้เขียน: วรยุทธ นาคอ้าย Email: worayuth@scphc.ac.th

วันรับ:	19 ก.พ. 2567
วันแก้ไข:	11 มี.ค. 2567
วันตอบรับ:	21 มี.ค. 2567

บทคัดย่อ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย และประเมินผลการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามคำถามเชิงโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณคือสถานศึกษาที่ทำการประเมินตนเองเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36,751 แห่งผ่านระบบ Thai Stop COVID Plus (TSC+) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยความถี่ ร้อยละ และทดสอบความสัมพันธ์เชิงพื้นที่การวิเคราะห์แบบ local indicators of spatial association (LISA) ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย (1) การขับเคลื่อนดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนมาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนฯ ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (2) การกำหนดทิศทางมาตรการ แนวทางการปฏิบัติการดำเนินงานและข้อเสนอเชิงนโยบาย (3) การถ่ายทอดนโยบายมาตรการการปฏิบัติสู่ภาคีเครือข่ายและสถานศึกษา (4) การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ผลการประเมินพบว่า สถานศึกษาเข้าร่วมประเมินตนเอง ร้อยละ 78.40 สถานศึกษาประเมินตนเองผ่าน 6 มิติ ข้อ 1-20 ทุกข้อ ร้อยละ 99.36 สถานศึกษาผ่านมาตรการมิติที่ 1 ข้อ 1-12 ทุกข้อ แต่ไม่ผ่านข้อ 13-20 ข้อใดข้อหนึ่ง ร้อยละ 0.45 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าร้อยละของจังหวัดที่มีสถานศึกษาผ่านการประเมินเตรียมความพร้อมหลังเปิดเรียนสูงกว่าก่อนเปิดเรียน และพบรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของสถานศึกษาผ่านเกณฑ์ปฏิบัติตามมาตรการระดับสูง ประสิทธิภาพของการพัฒนาการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการเตรียมความพร้อมเปิดเรียน ซึ่งไม่พบการติดเชื้อโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา ส่งผลให้มั่นใจนโยบายและมีความพร้อมเปิดเรียนที่โรงเรียนได้อย่างมั่นใจและปลอดภัย ดังนั้น ควรมีการพัฒนากระบวนการและกลไกการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออื่นในสถานศึกษา และการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพเด็กกลุ่มเปราะบางต่อไป

คำสำคัญ: กลไกการขับเคลื่อน; ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19; สถานศึกษา

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั่วโลก ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศของโลกที่มีการติดเชื้อโรคโควิด-19 เป็นจำนวนมากในประชาชนทุกกลุ่มวัยระยะแรกของปี 2563 พบว่า มีผู้ติดเชื้อโรคโควิด-19 กว่าหมื่นรายต่อวันและมีผู้เสียชีวิตกว่าพันรายต่อวัน ส่งผลกระทบต่อสภาวะด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ⁽¹⁾ โดยเฉพาะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันและคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคน ตามมาตรการจำเป็นต้องให้บุคคลอยู่กับบ้าน งดการเดินทางทุกช่องทาง ทำให้ครัวเรือนไม่มีรายได้เข้าครอบครัว สถานศึกษาปิดเรียนเป็นระยะเวลานาน นักเรียนไม่สามารถไปเรียนที่โรงเรียนได้ จัดให้มีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์หรือสื่อทางไกล ผลกระทบต่อทักษะการเรียนรู้และพัฒนาการทางสังคมของเด็ก ครูขาดปฏิสัมพันธ์กับเด็ก บางกลุ่มพบว่ามีความเครียดและยากต่อการปรับตัว ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ประสพผลดีเท่าที่ควร นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออก พัฒนาการเด็กเป็นไปในทางที่ไม่ดีจำนวนมาก⁽²⁾

ต่อมาปลายปี 2564 สถานการณ์การติดเชื้อโควิด-19 ลดลงในประชาชนทุกกลุ่มวัย ผ่อนคลายเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ระบบสาธารณสุขมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ในประชาชนรวมถึงกลุ่มเด็ก รมรณรงค์ให้มีการฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมและทั่วถึงเพื่อลดความรุนแรงของโรคและลดการเสียชีวิตได้ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จึงระดมสรรพพลังกำหนดแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาในการเตรียมพร้อมการเปิดเรียนอย่างปลอดภัยสำหรับนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งมีการขับเคลื่อนมาตรการเปิดเรียนปลอดภัย อยู่ได้กับโควิด-19 “เปิดเทอมปลอดภัย การศึกษาไทยเดินหน้าต่อ” ผลักดันและเสนอมาตรการเข้าสู่ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศปก.ศบค.) ผ่านศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) และออกประกาศกระทรวง

ศึกษาธิการลงในราชกิจจานุเบกษา เพื่อถือปฏิบัติ⁽³⁾ ผู้บริหารทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีนโยบายและกำหนดมาตรการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนของสถานศึกษาลดความเสี่ยง และป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสุขภาพนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็กตามแนวคิด ลดความเสี่ยง สร้างภูมิคุ้มกัน มุ่งป้องกันโควิดในสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา และประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ในการนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานและแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 สำหรับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และต้นสังกัดสถานศึกษาต่อไป

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methodology) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ และการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ

ก. กลุ่มประชากรที่ศึกษา

สถานศึกษาทุกแห่งทุกสังกัดทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 46,873 แห่ง โดยที่สถานศึกษาทำการประเมินตนเองเตรียมความพร้อมเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36,751 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.40

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง-สาธารณสุข ประกอบด้วย (1) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (2) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข (3) อธิบดีกรมอนามัย (4) รองอธิบดีกรมอนามัยที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย (5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (6) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (7) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (8) รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เชี่ยวชาญในฐานะคณะกรรมการขับเคลื่อนมาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนฯ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย (9) นายกษมาคมโรคติดต่อในเด็กแห่งประเทศไทย (10) ประธานราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ สถานศึกษาทุกแห่งทุกสังกัดที่ได้ทำการประเมินตามแบบประเมินตนเองเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผ่านระบบ Thai Stop COVID Plus กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข⁽⁴⁾ เว็บไซต์ <https://stopcovid.anamai.moph.go.th/> ระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม 2565 จำนวน 36,751 แห่ง

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้บริหารระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ เป็นคำถามเชิงโครงสร้าง ด้านการพัฒนา กลไกการขับเคลื่อนมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกลไกกระบวนการและแนวปฏิบัติการเตรียมความพร้อมตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถาม

เกี่ยวกับสถานการณ์ กระบวนการดำเนินงาน แนวปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษา ผลลัพธ์ ปัจจัยความสำเร็จ และข้อจำกัดในการดำเนินงาน ข้อคำถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ค่า IOC ตั้งแต่ 0.76 และใช้เวลาในการสัมภาษณ์เจาะลึกคนละ 20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงประมาถ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินตนเองสำหรับสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย แบบประเมินตนเองสำหรับสถานศึกษาตามมาตรการ 6 มิติ 20 ข้อ ได้แก่ มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค (12 ข้อ) มิติที่ 2 การเรียนรู้ (2 ข้อ) มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส (1 ข้อ) มิติที่ 4 สวัสดิภาพและการคุ้มครอง (2 ข้อ) มิติที่ 5 นโยบาย (2 ข้อ) มิติที่ 6 การเงิน (1 ข้อ) เป็นลักษณะแบบสอบถามให้สถานศึกษาทำการประเมินตนเอง ผ่านระบบ Thai Stop COVID Plus กรมอนามัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ทำการประเมินตามแบบสอบถามในระบบ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.78

ทั้งนี้ เกณฑ์การประเมินผล แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 สีแดง คือ กลุ่มที่ไม่ผ่านการปฏิบัติการ-เตรียมความพร้อมตามมาตรการมิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค ข้อ 1-12 ข้อใดข้อหนึ่ง โรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนได้ ต้องดำเนินการปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และ/หรือประเมินตนเองซ้ำ จนกว่าจะผ่านทั้งหมด แล้วจึงได้รับใบรับรอง (E-certificate) โรงเรียนสามารถเปิดเรียนได้

กลุ่มที่ 2 สีเหลือง คือ กลุ่มที่ผ่านการปฏิบัติการ-เตรียมความพร้อมตามมาตรการมิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค ผ่านข้อ 1 - 12 ทุกข้อ แต่ไม่ผ่านมิติที่ 2 - 6 (ข้อ 13 - 20) ข้อใดข้อหนึ่ง โรงเรียน

สามารถเปิดเรียนได้ แต่ต้องดำเนินการปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดแล้วจึงได้รับใบรับรอง (E-certificate)

กลุ่มที่ 3 สีเขียว คือ กลุ่มที่ผ่านการปฏิบัติการเตรียมความพร้อมตามมาตรการมิติที่ 1-6 ผ่านทั้งหมด 20 ข้อ โรงเรียนสามารถเปิดเรียนได้โดยได้รับใบรับรอง (E-certificate)

ค. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** มีการประชุมขับเคลื่อนด้านนโยบาย การวางแผน และการติดตามผลการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินการตามมาตรการเปิดเรียนแบบ on-site ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2565

2. **ขั้นดำเนินการ** มีการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้านบุคลากร ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน และการเตรียมมาตรการเปิดเรียน ดังนี้

2.1 **ร่างเครื่องมือการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19** โดยศึกษาสถานการณ์โรคโควิด-19 บทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประสบการณ์การแก้ไขปัญหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพ และสร้างเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงและแบบประเมินตนเองสำหรับสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565

2.2 **พัฒนาเครื่องมือ** โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ รวมถึงตรวจสอบเนื้อหาและเสนอเพื่อรับรองเครื่องมือต่อคณะกรรมการจัดทำมาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนฯ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และ

ประกาศใช้

2.3 **ทดลองใช้เครื่องมือ** ในสถานศึกษา ก่อนเปิดเรียน พบปัญหา คือ ความเข้าใจไม่ไปในทิศทางเดียวกัน และข้อคำถามไม่เป็นเอกภาพ นำเสนอปัญหาในที่ประชุม การขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมการเปิดเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และสถานศึกษามีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และความสะดวกตามแนวทางคู่มือการเตรียมความพร้อมการเปิดเรียน

2.4 **นำเครื่องมือประเมินไปใช้ในสถานศึกษา** ก่อนเปิดภาคเรียน และควบคุมกำกับ และติดตาม ผ่านการประชุมชี้แจงและถ่ายทอด ผ่าน OBEC Channel กระทรวงศึกษาธิการ การขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพนักเรียนและการกำกับติดตามประเมินผลการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา มีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนของกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรสาธารณสุข ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษาธิการจังหวัด

3. **ขั้นประเมินผล** มีการประเมินระบบการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และประเมินจังหวัด กลุ่มสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 และศึกษาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ รวมถึงจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและผลักดันเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของผู้บริหารระดับสูงระดับประเทศและประกาศใช้

ง. วิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากการดำเนินงาน เพื่อหาข้อสรุปจากเอกสาร หลักฐานการดำเนินงานที่ปรากฏ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลเชิงปริมาณ ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ภายหลังจากตรวจสอบข้อมูลตามแบบประเมินตนเองของ

สถานศึกษาในระบบ Thai Stop COVID Plus กรมอนามัย เพื่อลงรหัสแบบประเมินตามคู่มือ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์เชิงพื้นที่และการคาดการณ์แนวโน้มอนาคต โดยการสร้างแบบจำลองทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ โดยการวิเคราะห์แบบอัตโนมัติเชิงพื้นที่ (spatial autocorrelation analysis) ตามกฎของ Tobler (Tobler's law)⁽⁵⁾ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่จังหวัดพื้นที่ศึกษา และส่งผลกระทบต่อระหว่างพื้นที่รอบจังหวัดที่ศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เชิงพื้นที่แบบ local indicators of spatial association (LISA) และ Global Moran's I⁽⁶⁾

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ และผู้เชี่ยวชาญในฐานะคณะกรรมการขับเคลื่อนการมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา จำนวน 10 คน มีผลดังนี้

1. ผลการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า มีข้อสรุปกระบวนการพัฒนาการขับเคลื่อนฯ 4 ประเด็น ดังนี้

1) การขับเคลื่อนดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนมาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนและจัดทำคู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายใต้ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย กรมควบคุมโรค กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

กระทรวงมหาดไทย นายกสภาคมโรคติดต่อในเด็ก-แห่งประเทศไทย ประธานราชวิทยาลัยกุมารแพทย์-แห่งประเทศไทย กลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ (1) ผลักดันและเร่งรัดให้เกิดการใช้มาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียน และคู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (2) กำกับติดตามการดำเนินการตามมาตรการการเปิดเรียนแบบ on-site ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และ (3) ใช้กลไกเชิงพื้นที่ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานการขับเคลื่อนงานในฐานะประธานคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด ดำเนินการตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

2) การกำหนดทิศทางมาตรการและแนวทางการปฏิบัติ โดยคณะอนุกรรมการจัดทำมาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และข้อเสนอเชิงนโยบาย มีการดำเนินงานมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา มุ่งให้เกิดแนวปฏิบัติทางวิชาการสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) มาตรการยกระดับความปลอดภัย เปิดเรียน on-site อยู่ได้กับโควิด-19 สำหรับโรงเรียนประจำ และโรงเรียนไป-กลับ (2) มาตรการยกระดับความปลอดภัยในการสอบ กรณีผู้สัมผัสเสี่ยงสูงและผู้ติดเชื้อโควิด-19 ในสถานที่สอบ (3) ถอดบทเรียนนโยบายอยู่กับโควิด-19 จากประเทศทั่วโลก ประเทศไทยควรทำอย่างไร (4) ความร่วมมือการบริหารจัดการการทดสอบ TCAS-65 (GAT-PAT ปีการศึกษา 2565) สนามสอบพิเศษ กรณีผู้สมัครสอบติดเชื้อโควิด-19 กลุ่มสีเขียว หรือมีความเสี่ยงสูง: ภาคเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงการประสานงานและบริหารจัดการโครงการแท็กซี่ฉุกเฉิน (ambulance taxi) พาน้องโควิดสอบ ภายใต้ความร่วมมือกรมอนามัย กรมการแพทย์ โรงพยาบาลราชวิถี ศูนย์กู้ชีพเรนทรโรงพยาบาลราชวิถี

กระทรวงศึกษาธิการ ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ปฏิบัติตัวอย่างไรในสนามสอบ (5) รายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการการจัดการเรียนการสอน on-site และการจัดสอบในการประชุมศูนย์ปฏิบัติการศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 ทำเนียบรัฐบาล เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย (6) ผลลัพธ์รอบรู้ป้องกันโควิด-19 เกี่ยวกับแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกใหม่ (6 มาตรการหลัก 6 มาตรการเสริม มาตรการเฉพาะ) แนวทางการจัดบริการทันตกรรม ป้องกันเด็กวัยเรียนในช่วงโควิด-19 new normal วันเปิดเทอมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากที่ดี 6 มาตรการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานศึกษา ใกล้เคียงเปิดเทอมโรงเรียนควรเตรียมความพร้อมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แนวทางปฏิบัติเมื่อพบผู้มีอาการป่วยระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษา เป็นต้น

3) การถ่ายทอดนโยบายมาตรการการปฏิบัติสู่ภาคีเครือข่ายและสถานศึกษา มีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) กำหนดทิศทาง ผลักดันขับเคลื่อน และแถลงนโยบายด้านสาธารณสุขตามมาตรการเปิดเรียน on-site ปลอดภัย อยู่ได้กับโควิด-19 ในสถานศึกษาเตรียมความพร้อมเปิดภาคเรียนที่ 1/2565 มาตรการเปิดเรียน on-site ปลอดภัย อยู่ได้กับโควิด-19 ในสถานศึกษา เตรียมความพร้อมเปิดภาคเรียนที่ 1/2565 (2) แถลงข่าวมาตรการการเตรียมความพร้อมการเปิดเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 และ (3) จัดกิจกรรมรณรงค์มาตรการเปิดเรียน on-site อยู่ได้กับโควิด-19 ภายใต้ความร่วมมือ 4 กระทรวงหลัก (ศึกษาธิการ สาธารณสุข มหาดไทย และการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม) แจ้งขอความร่วมมือให้ต้นสังกัดสถานศึกษา กำกับติดตามให้สถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการเปิดเรียนตามปกติในพื้นที่สถานศึกษาเกี่ยวกับแผนเผชิญเหตุกรณีติดเชื้อโควิด-19 ในสถานศึกษา 2565 มาตรการเปิดเรียนตามปกติในพื้นที่สถานศึกษา (on-site) อยู่ได้กับโควิด-19

กรณีนักเรียนมีความเสี่ยงและติดเชื้อโควิด-19 ในสถานศึกษา การสอบกรณีผู้สัมผัสเสี่ยงสูงและติดเชื้อโควิด-19 ในสถานที่สอบในการสอบ การสอบกรณีผู้สัมผัสเสี่ยงต่ำหรือไม่มีความเสี่ยงในสถานที่สอบในการสอบ (4) ชี้แจงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ผ่านระบบ video conference โปรแกรม Yealink โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย มีแนวโน้มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

4) การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) สถานศึกษาประเมินตนเองเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผ่านระบบ Thai Stop COVID Plus กรมอนามัย (2) สถานศึกษารายงานผลการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการตามมาตรการด้านสาธารณสุขในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผ่านระบบ MOECOVID กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินการตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (3) ลงพื้นที่ติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการตามมาตรการสาธารณสุขในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ภายใต้กลไกความร่วมมือของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขในระดับพื้นที่ (4) ติดตามรายงานการติดเชื้อโควิด-19 ของสถานศึกษาจังหวัดต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก้ไขทันต่อสถานการณ์ (5) ให้ข้อมูลตอบข้อหารือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นข้อปรึกษาหารือกรณีขอให้กระทรวงสาธารณสุข เร่งดำเนินการฉีดวัคซีนโควิด-19 ให้แก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด โดยกระทรวงสาธารณสุขกับกระทรวง

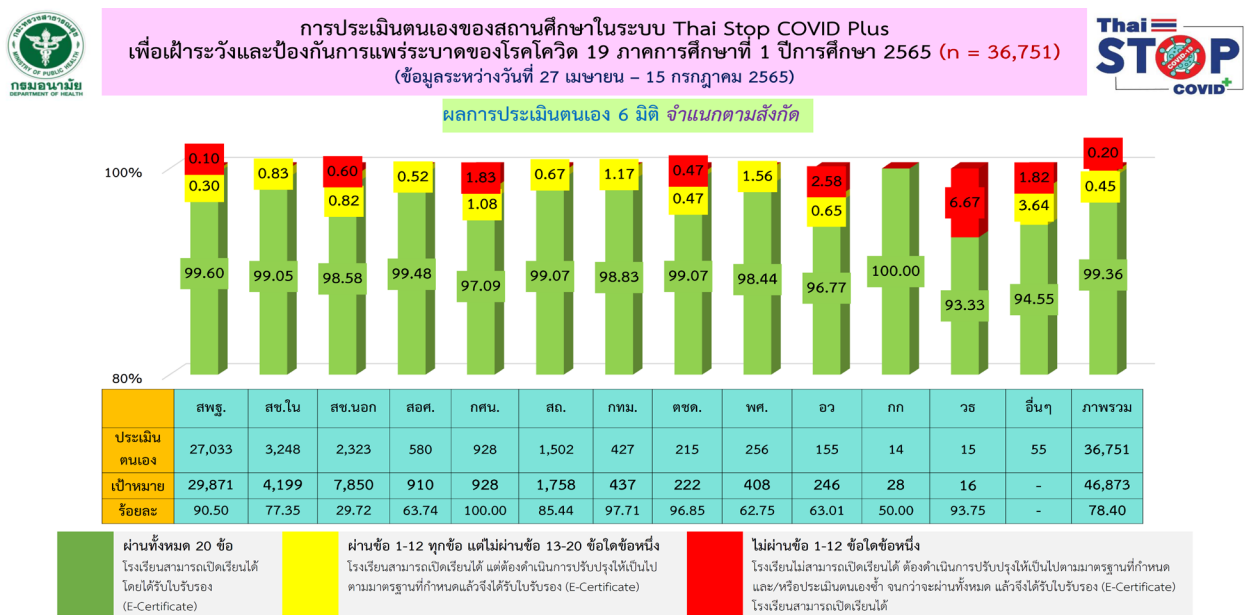
การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย

ศึกษาธิการ ร่วมกันเร่งรัดดำเนินการ เตรียมการนักเรียน เป้าหมายให้มีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาฉีดวัคซีน-โควิด-19 และแผนการบริหารจัดการวัคซีนโควิด-19 และกรณีรัฐบาลมีนโยบายให้โรงเรียนหลายแห่งเปิดภาคเรียน และมีโรงเรียนหลายแห่งเปิดภาคเรียนแล้ว ต้องให้มีการใช้ชุดตรวจสำหรับ COVID-19 ประเภท antigen test kit (ATK) โรงเรียนบางแห่งไม่มีงบประมาณเพียงพอในการซื้อชุดตรวจ ATK ซึ่งรัฐบาลให้งบประมาณสำหรับจัดซื้อชุดละ 40-50 บาท โรงเรียนบางแห่งไม่สามารถหาซื้อได้ บางโรงเรียนหาซื้อได้ แต่ไม่มีใบเสร็จรับเงิน การใช้ชุดตรวจ ATK เป็นการใช้ตรวจคัดกรองเบื้องต้นสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงสูง การประเมินความเสี่ยงอาจใช้เกณฑ์อื่นในการประเมิน อาทิ การประเมินตนเองหรือตรวจสอบจากประวัติการฉีดวัคซีน กรณีต้องการใช้มาตรการการตรวจเข้มข้นยิ่งขึ้น ก็สามารถซื้อชุดตรวจ ATK ร่วมด้วยได้ ซึ่งต้องพิจารณาเป็นแต่ละกรณี และ (6) สํารวจ Anamai Event Poll “ความกังวลจากสถานการณ์โควิด-19 ในโรงเรียน” ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ สถานการณ์การติดเชื้อโควิด-19 ในสถานศึกษาลดลงและดีขึ้นตามลำดับจนเข้าสู่ภาวะปกติ

2. ผลการปฏิบัติตามมาตรการการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565

สถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ จำนวน 46,873 แห่ง ทำการประเมินตนเองตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียน ผ่านระบบ Thai Stop COVID Plus จำนวน 36,751 แห่ง ร้อยละ 78.40 เมื่อจำแนกสถานศึกษาประเมินตนเองจำแนกตามสังกัด สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) และสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ร้อยละ 100, 97.71 และ 96.85 ตามลำดับ และภาพรวมของสถานศึกษาประเมินตนเองผ่านมาตรการ 6 มิติ ผ่านทั้งหมด 1-20 (สีเขียว) ร้อยละ 99.36 สถานศึกษาประเมินตนเองผ่านมาตรการ มิติที่ 1 ข้อที่ 1-12 ทุกข้อ แต่ไม่ผ่านข้อ 13-20 ข้อใดข้อหนึ่ง (สีเหลือง) ร้อยละ 0.45 สถานศึกษาประเมินตนเองไม่ผ่านมาตรการ ข้อที่ 1-12 ข้อใดข้อหนึ่ง ร้อยละ 0.20 ดังรายละเอียดในภาพที่ 1

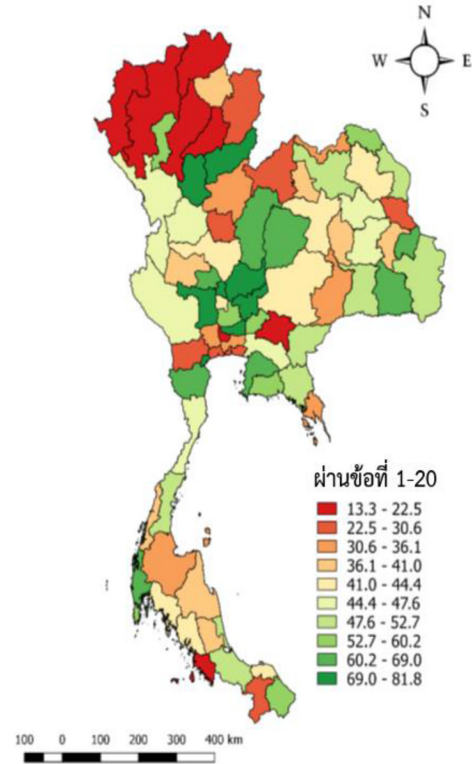
ภาพที่ 1 สถานศึกษาที่ทำการประเมินตนเองในการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำแนกตามสังกัดสถานศึกษา (n=36,751 แห่ง)

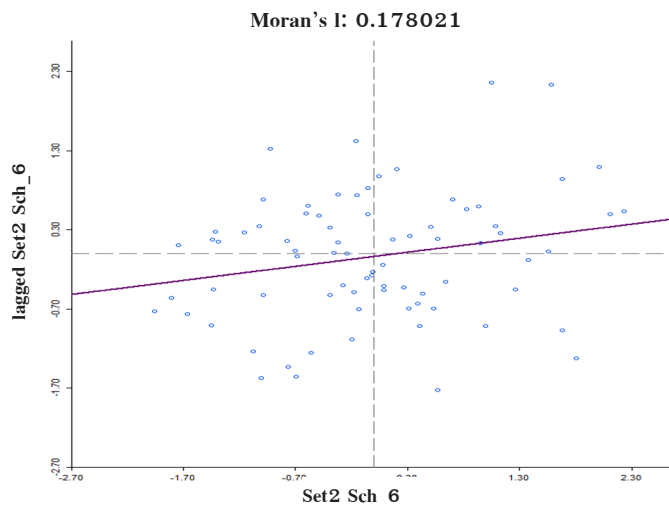
ผลการประเมินจังหวัดที่มีสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มิติที่ 1-6 ข้อที่ 1-20 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565 เมื่อจำแนก Decile เป็น 10 ส่วน พบว่า จังหวัดที่มีสถานศึกษาผ่านมาตรการเตรียมความพร้อม ระดับสูง ร้อยละ 69.0 - 81.8 (สีเขียวเข้ม) มีจำนวน 8 จังหวัด ประกอบด้วย อุตรดิตถ์ สุโขทัย สิงห์บุรี สระบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม ลพบุรี และปทุมธานี ส่วนจังหวัดที่ผ่านมาตรการเตรียมความพร้อม ระดับน้อย ร้อยละ 13.3 - 22.5 (สีแดงเข้ม) มีจำนวน 8 จังหวัด ประกอบด้วย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ ลำปาง นนทบุรี ปราจีนบุรี และสตูล (ภาพที่ 2)

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในการปฏิบัติตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในการปฏิบัติตามมิติที่ 1-6 (ข้อที่ 1-20) พบว่ามีสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่มีรูปแบบการกระจายตัวทิศทางเดียวกันหรือมีรูปแบบการกระจุกตัวของจังหวัดกับมาตรการ โดยมีค่า Moran's I เป็น 0.178 (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 2 จังหวัดที่มีสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผ่านมาตรการมิติที่ 1-6 (ข้อที่ 1-20) เมื่อแบ่งเป็น 10 ส่วน (Decile)

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ที่มีสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ที่มีรูปแบบการกระจายตัวในทิศทางเดียวกันหรือมีรูปแบบในการกระจุกตัวของจังหวัดกับมาตรการ โดยมีค่า Moran's I เป็น 0.178

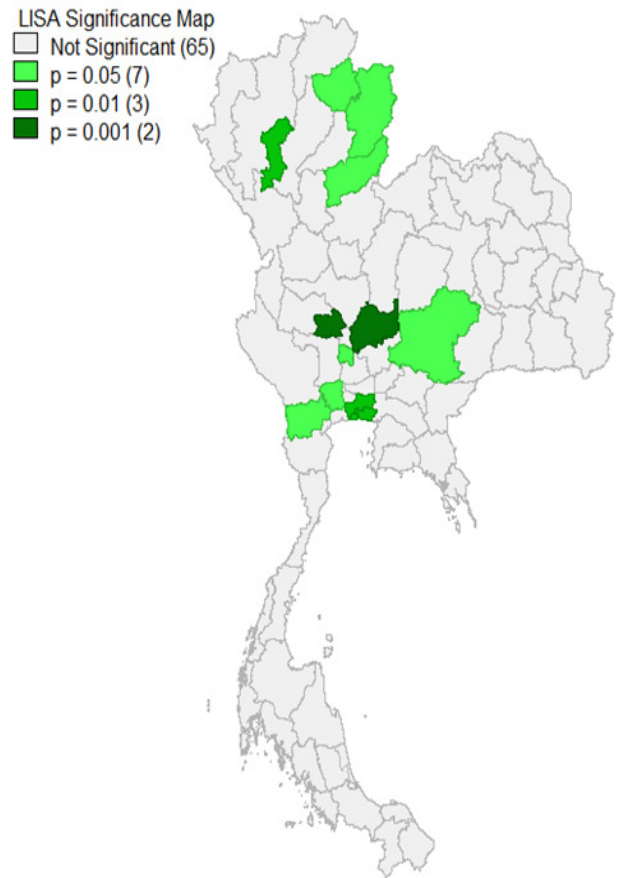
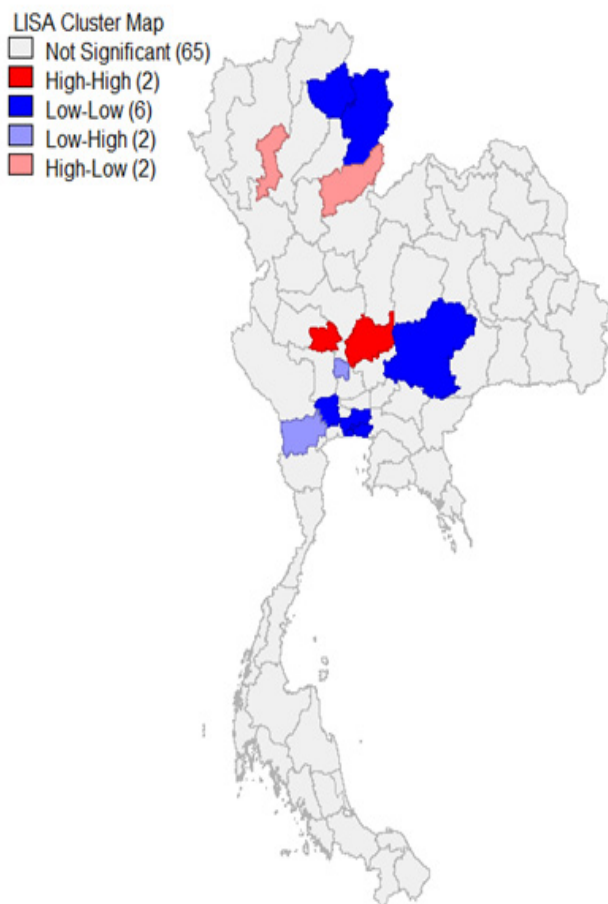
การพัฒนาการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่อยู่รอบข้างอีก 3 กลุ่ม จังหวัด พบจังหวัดที่มีการกระจุกตัวของการปฏิบัติตามมาตรการที่มีค่าระดับสูงหรือเป็นจังหวัดที่มีร้อยละของสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามมาตรการได้ดี (hot spot or high-high) ในพื้นที่ชัยนาทและลพบุรี (บริเวณสีแดง) และจังหวัดที่มีการกระจุกตัวของการปฏิบัติตามมาตรการที่มีค่าระดับต่ำหรือเป็นจังหวัดที่มีร้อยละของสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามมาตรการได้น้อย (cold spot or low-low) ในพื้นที่พะเยา น่าน นครราชสีมา นครปฐม กรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ (บริเวณสีน้ำเงิน) (ภาพที่ 4)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (LISA significance map) พบว่า จังหวัดที่มีผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของการปฏิบัติตามมาตรการที่มีค่าระดับสูง หรือเป็นมีสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการฯ ได้ดีในจังหวัดชัยนาทและจังหวัดลพบุรี (บริเวณสีเขียวเข้ม) อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 4 จังหวัดที่มีสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามมาตรการได้ดี (hot spot or high-high) จังหวัดชัยนาทและลพบุรี (บริเวณสีแดง) และจังหวัดที่มีสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามมาตรการได้น้อย (cold spot or low-low) ในจังหวัดพะเยา น่าน นครราชสีมา นครปฐม กรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ (บริเวณสีน้ำเงิน)

ภาพที่ 5 จังหวัดที่มีผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ LISA significance map มีการกระจุกตัวของการปฏิบัติตามมาตรการฯ ที่มีค่าระดับสูง หรือมีสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการฯ ได้ดี ในจังหวัดชัยนาทและลพบุรี (บริเวณสีเขียวเข้ม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

วิจารณ์

1. ผลการศึกษาการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษาในประเทศไทย พบกระบวนการพัฒนา 4 ประเด็น กล่าวคือ

1) การขับเคลื่อนดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนมาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนฯ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีส่วนร่วมทั้งในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ ภายใต้ความร่วมมือของผู้บริหารระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย กรมควบคุมโรค กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นายกสุมาคมโรคติดเชื้อในเด็กแห่งประเทศไทย ประธานราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย โดยการผลักดันและเร่งรัดให้เกิดการใช้มาตรการด้านสาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และกำกับติดตามการดำเนินการตามมาตรการการเปิดเรียนแบบ on-site ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และใช้กลไกเชิงพื้นที่ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานการขับเคลื่อนในฐานะประธานคณะกรรมการโรคติดต่อ-จังหวัด ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของจิรเกิติ์ ทองปรีชา⁽⁷⁾ ศึกษานโยบายและแนวทางของรัฐในการบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แนวทางปฏิบัติของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิตและสภาพปัญหาอุปสรรคการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต และสอดคล้องกับการศึกษาของบัณฑิต เกียรติจตุรงค์⁽⁸⁾ ศึกษาพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2) การกำหนดทิศทางมาตรการและแนวทางการปฏิบัติ โดยคณะกรรมการจัดทำมาตรการด้าน

สาธารณสุขในการเตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียน และคู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และข้อเสนอเชิงนโยบาย มีการดำเนินงานมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา มุ่งให้เกิดแนวปฏิบัติทางวิชาการสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และข้อเสนอเชิงนโยบาย มีการดำเนินงานมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของปาลีรัตน์ วงศ์ฤทธิ⁽⁹⁾ จัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนและมาตรการป้องกันในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับแกนนำดูแลสุขภาพนักเรียน โรงเรียนนานาชาติเทศบาลนครนครศรีธรรมราช สำหรับนำไปใช้ประกอบและเป็นแนวปฏิบัติในการเฝ้าระวัง กำกับติดตาม และการเตรียมพร้อมต่อการเผชิญเหตุรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทันเหตุการณ์ อันจะส่งผลให้นักเรียน บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องปลอดภัย ไม่เสี่ยง ไม่มีอาการป่วยของโรคโควิด-19 และสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขตามแนวชีวิตวิถีใหม่

3) การถ่ายทอดนโยบายมาตรการการปฏิบัติสู่ภาคีเครือข่ายต้นสังกัดสถานศึกษาและสถานศึกษา มีการดำเนินงาน ดังนี้ กำหนดทิศทาง ผลักดันขับเคลื่อน และแถลงนโยบายด้านสาธารณสุขตามมาตรการเปิดเรียนแบบ on-site แถลงข่าวมาตรการการเตรียมความพร้อมการเปิดเรียนและการสอบ จัดกิจกรรมรณรงค์มาตรการเปิดเรียน on-site อยู่ได้กับโควิด-19 ภายใต้ความร่วมมือ 4 กระทรวงหลัก ชี้แจงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการออกประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์การเปิดโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของชำนาญ ไวแสน⁽¹⁰⁾ ศึกษาการรับรู้และความพร้อมการนำแผนและมาตรการบริหารสถานการณ์โรคโควิด-19 สู่วิเคราะห์จำถิ่นของผู้ปฏิบัติงานหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ

4) การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) สถานศึกษาประเมินตนเองเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผ่านระบบ Thai Stop COVID Plus กรมอนามัย (2) สถานศึกษารายงานผลการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการตามมาตรการด้านสาธารณสุขในสถานการณการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผ่านระบบ MOECOVVID กระทรวงศึกษาธิการ (3) ลงพื้นที่ติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการตามมาตรการสาธารณสุขในสถานการณการแพร่ระบาดของโรคฯ ภายใต้กลไกความร่วมมือของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขในระดับพื้นที่ (4) ติดตามรายงานการติดเชื้อโควิดของสถานศึกษาจังหวัดต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก้ไขทันต่อสถานการณ์ (5) ให้ข้อมูลการตอบข้อหารือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเด็นข้อปรึกษาหารือ กรณีขอให้กระทรวงสาธารณสุขเร่งดำเนินการฉีดวัคซีนโควิด-19 ให้แก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี และการใช้ชุดตรวจสำหรับ COVID-19 ประเภท Antigen Test Kit (ATK) และ (6) สํารวจ Anamai Event Poll เรื่อง ความกังวลจากสถานการณ์โควิด-19 ในโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ⁽¹¹⁾ ศึกษาการติดตามและนิเทศการเตรียมความพร้อมเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ในการเปิดเรียน on-site ปลอดภัยอยู่ได้กับโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2

2. ผลการประเมินการปฏิบัติการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาประเมินตนเองตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียน

ครอบคลุม ร้อยละ 78.40 สูงสุด 3 ลำดับแรก จำแนกตามสังกัด คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) และ สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ร้อยละ 100, 97.71 และ 96.85 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดที่มีเป้าหมายจำนวนไม่เกินหนึ่งพันแห่ง จึงสามารถกำกับติดตามให้ดำเนินการประเมินตนเองได้ครอบคลุมจำนวนมาก ส่วนภาพรวมของสถานศึกษาประเมินตนเอง จำแนกรายข้อ ไม่ผ่านมากที่สุด คือ มิติที่ 6 การเงิน ข้อที่ 20 ร้อยละ 0.31 ของสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณหรือแสวงหางบประมาณจากภายนอกสำหรับการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา และมิติที่ 5 นโยบาย ข้อที่ 19 ร้อยละ 0.28 ของสถานศึกษามีนโยบายการควบคุมดูแลการเดินทางจากบ้านไป-กลับสถานศึกษา (seal route) อย่างปลอดภัย เช่น รถรับ-ส่งนักเรียน รถส่วนบุคคล รถโดยสารประจำทาง รถยนต์สาธารณะ ซึ่งมาตรการรายข้อด้านงบประมาณดำเนินการดังกล่าว ซึ่งสถานศึกษาหลายแห่งนับเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นข้อจำกัดการบริหารจัดการ ไม่สามารถแสวงหาค่าใช้จ่ายได้ในเวลาอันจำกัดในห้วงสถานการณ์เสี่ยง และต้นสังกัดสถานศึกษาไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้อย่างเพียงพอ สถานศึกษาจึงต้องบริหารจัดการด้วยการประสานความร่วมมือกับหน่วยบริการสาธารณสุขในเขตพื้นที่และหน่วยสนับสนุนอื่นๆ ในการช่วยเหลือและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ตามความจำเป็น เช่น ผ้าปิดปากจมูก (mask) เจลหรือสเปรย์แอลกอฮอล์ ฯลฯ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อม สุขอนามัยของอาคาร สถานที่ การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ การทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัส⁽¹²⁾ รวมทั้งการสื่อสารให้ครู บุคลากรในสถานศึกษา นักเรียนและพ่อแม่ ผู้ปกครองทราบแนวทางการปฏิบัติ ส่วนมาตรการรายข้อด้านนโยบาย สถานศึกษาหลายแห่งอาจดูแลได้ไม่ครอบคลุมทั่วถึง นอกสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครองให้คำนึงถึงการปฏิบัติตาม

มาตรการของรณรงค์รับส่งนักเรียนอย่างปลอดภัย⁽¹³⁾ ตลอดจนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่พบว่า คำร้อยละ กลุ่มจังหวัดที่ผ่านการประเมินตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนหลังเปิดภาคเรียนสูงกว่าก่อนเปิดภาคเรียน ทั้งมาตรการที่จำเป็นต้องดำเนินการ มิติที่ 1 (12 ข้อ) มิติที่ 2-6 ที่ควรดำเนินการ (8 ข้อ) และภาพรวมมิติที่ 1-6 (20 ข้อ) มีรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงพื้นที่แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของร้อยละสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการได้ระดับสูง (ปฏิบัติได้ดี) และแสดงการลดลงของกลุ่มจังหวัดที่มีการปฏิบัติตามมาตรการได้ค่อนข้างต่ำ (ปฏิบัติได้ไม่ดี) ในกลุ่มสถานศึกษาของแต่ละจังหวัด เมื่อเปรียบเทียบก่อน-หลังการเปิดเรียน โดยมีสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ที่มีรูปแบบการกระจายตัวในทิศทางเดียวกันหรือมีรูปแบบในการกระจุกตัวของจังหวัด กับการปฏิบัติตามมาตรการอย่างมีนัยสำคัญที่ $p < 0.05$ โดยมีค่า Moran's I เป็น 0.199 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการดำเนินการตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียนเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่ออัตราการติดเชื้อที่ลดลงได้ เมื่อมีการเตรียมความพร้อมที่ดี สอดคล้องกับการประเมินความพร้อมของประเทศต่างๆ และประสิทธิผลจากบทเรียนแนวปฏิบัติช่วงเปิดเรียนในต่างประเทศ อาทิ เดนมาร์ก สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ เกาหลีใต้ ซึ่งมีมาตรการดำเนินการอย่างเข้มข้น⁽¹⁴⁾ ต่อมาผลการศึกษาในอิตาลี สเปน ฝรั่งเศส เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา พบว่า อัตราส่วนการติดเชื้อของผู้ป่วยลดลงจากมาตรการดำเนินการอย่างเข้มแข็งในห้วงเวลาที่ผ่านมา ส่งผลทำให้สถานการณ์การติดเชื้อโควิด-19 ในสถานศึกษาลดลงและดีขึ้นตามลำดับ⁽¹⁵⁾ เป็นความสำคัญสะท้อนถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานผ่านกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง และมีการพัฒนาและดำเนินการตามแนวปฏิบัติให้เกิดผลในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาทั่วโลกที่ติดตามการปิดโรงเรียนและข้อมูลการเปิดโรงเรียนใหม่อีกครั้งใน 191 ประเทศ พบว่า ไม่มีความ

เชื่อมโยงระหว่างการเปิดโรงเรียนกับอัตราการติดเชื้อโควิด-19 ในชุมชน สอดคล้องกับอัตราการติดเชื้อและการเปิดโรงเรียนใน 32 ประเทศในยุโรปของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคแห่งยุโรป (ECDC) ว่า หลักฐานจากการติดตามโรงเรียนและข้อมูลจากการสังเกตหลายประเทศในสหภาพยุโรป สะท้อนว่าการเปิดโรงเรียนไม่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ⁽¹⁶⁾ ทั้งนี้ จากการถอดบทเรียนนโยบายอยู่กับโควิด-19 จากประเทศทั่วโลก ประเทศไทยควรทำอย่างไร จากมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเร่งรัดฉีดวัคซีนโควิด-19 การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ล่าสุด ทำให้หลายประเทศมีนโยบายการรับมือกับโควิด-19 ที่เปลี่ยนไป ประเทศส่วนใหญ่เริ่มผ่อนคลายมาตรการ แต่ประเทศในเอเชียส่วนใหญ่ไม่ยกเลิกมาตรการสวมหน้ากากอนามัย การผ่อนคลายมาตรการควรทำอย่างมีกลยุทธ์ โดยผ่อนคลายมาตรการเป็นช่วงๆ มีระยะเวลาที่สามารถประเมินผลกระทบเชิงลบได้ และอาจพิจารณาเริ่มเป็นบางพื้นที่ ซึ่งมีอัตราการรับวัคซีนในกลุ่มเสี่ยงสูง เช่น ประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง ได้รับวัคซีนโควิด-19 มากกว่าร้อยละ 90 ประเทศไทยอาจไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการยกเลิกการสวมหน้ากากอนามัย⁽¹⁷⁾ เพราะมาตรการดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจของประเทศ ขณะที่ประเทศไทยอาจได้ประโยชน์ระยะยาวจากมาตรการนี้ เพราะสามารถช่วยป้องกันโรคโควิด-19 และโรคติดต่ออื่นๆ ได้ และถือเป็นการเตรียมความพร้อมที่ต้องรองรับมือกับโรคติดต่อจากผู้ป่วยอื่น ดังนั้น สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีบุคลากรตัวกันจำนวนมากมีโอกาสเสี่ยงจากการติดต่อกันโรคบางอย่าง จึงเป็นความจำเป็นให้สถานศึกษามีการประเมินตนเองเพื่อการเฝ้าระวังการติดเชื้อโรคติดต่อต่างๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออื่นในสถานศึกษา

2. สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพเด็กกลุ่มเปราะบาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1. รูปแบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาในการเฝ้าระวังสุขภาพตามมาตรการเตรียมความพร้อมเปิดเรียน และแผนเผชิญเหตุรองรับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออื่น

2. รูปแบบการจัดการงานอนามัยโรงเรียนตามมาตรการสะอาดและปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา

1. ศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสของการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในสถานศึกษา

2. ประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานด้านสุขภาพและความปลอดภัยในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction170563.pdf>
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. ครั้งที่ 1. นนทบุรี: คิวแอดเซอร์ไทยซิ่ง; 2563.
3. ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.). สถานการณ์ COVID-19 ประจำวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: https://media.thaigov.go.th/uploads/public_img/source/011164.pdf
4. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. แบบประเมินตนเองเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://stopcovid.anamai.moph.go.th/>
5. Tobler WR. A computer movie simulating urban growth in the Detroit Region. *Economic Geography* 1970;46: 234-40.
6. Anselin L, Syabri I, Kho Y. GeoDa: an introduction to spatial data analysis. *Geographical Analysis* 2006;38:5-22.
7. จิรกิติ์ ทองปรีชา. การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ระดับมัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914679_6114832031.pdf
8. บัณฑิต เกียรติจรตงค์. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/jkkpho/article/view/255291>
9. ปาสีรัตน์ วงศ์ฤทธิ. คู่มือการจัดการเรียนการสอนและมาตรการป้องกันในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับแกนนำดูแลสุขภาพนักเรียนโรงเรียนนานาชาติเทศบาลนครนครศรีธรรมราช [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5708?locale-attribute=th>
10. ชำนาญ ไวแสน. การรับรู้และความพร้อมการนำแผนและมาตรการบริหารสถานการณ์โรคโควิด-19 สู่วิเคราะห์จำถิ่นของผู้ปฏิบัติงานหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ พื้นที่จังหวัดบึงกาฬ [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://bkpho.moph.go.th/ssjweb/bkresearch/require/files/post-doc/20220717213724.pdf>
11. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง

- ศึกษาธิการ. การติดตามและนิเทศการเตรียมความพร้อม เปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ในการเปิด เรียน on-site ปลอดภัยอยู่กับโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่ง ข้อมูล: https://www.surat2.go.th/2021/files/com_news_result/2022-11_cc5386c7f7a7829.pdf
12. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือมาตรการและ แนวทางในการดูแลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สถานการณ์การ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่ง ข้อมูล: https://COVID19.anamai.moph.go.th/web-upload/2xdccaaf3d7f6ae30ba6ae1459eaf3dd66/m_document/6730/34033/file_download/ecb4a988cd5b-3244c0a1a20cfbb667cf.pdf
13. ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. การเปิดเรียนอย่าง ปลอดภัยในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 คำ แนะนำสำหรับโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://tmc.or.th/Media/media-2021-06-14-11-53-56.pdf>
14. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการเฝ้าระวังติดตาม และแผนเผชิญเหตุรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ในสถานศึกษา. ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2563.
15. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แนวปฏิบัติยกระดับความ ปลอดภัยมั่นใจโรคโควิด-19 ระลอกใหม่ ในสถานศึกษา. ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทย; 2564.
16. กรกมล ศรีวัฒน์. เปิดโรงเรียนอีกครั้งดีไหม? เปิดงานวิจัย การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในสถานศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [สืบค้นเมื่อ 19 ธ.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.the101.world/school-and-COVID19-transmission/>
17. รุ่งเรือง กิตผาติ วรรณฤดี อิศรานุวัฒน์ชัย ยศ ตีระวัฒนานนท์ กุมารี พัชนี ภิชาธิย์ กรุณายาวงค์ ธมลวรรณ ดุลสัมพันธ์ และ คณะ. Policy Brief ฉบับที่ 120: ถอดบทเรียนนโยบายอยู่กับ โควิด-19 จากประเทศทั่วโลก ประเทศไทยควรทำ อย่างไร. นนทบุรี: โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบาย ด้านสุขภาพ HiTAP; 2565.

Mechanisms Development for Driving COVID-19 Pandemics Prevention in Educational Institutions in Thailand

Panadda Junporng, M.Sc.*; Kuttaleeya Sodapadcha, B.P.H.*; Worayuth Nak-ai, Ph.D.**

** Bureau of Health Promotion, Department of Health, Ministry of Public Health; ** Sirindhorn College of Public Health, Chonburi, Prabromrajchanok Institute, Thailand*

Journal of Health Science of Thailand 2024;33(3):477-91.

Corresponding author: Worayuth Nak-ai, Email: worayuth@scphc.ac.th

Abstract: This research aimed to study the mechanisms development for driving COVID-19 pandemics prevention in educational institutions in Thailand and evaluate the preparation measures before the start of the semester 1 in the academic year 2022. The samples were purposively selected, including 10 senior executives of the Ministry of Public Health and Ministry of Education. Qualitative data were collected through in-depth interviews based on structured questions. Data were analyzed using content analysis. Quantitative sample group were 36,751 educational institutions that performed self-assessment on their preparation for COVID-19 prevention for semester 1 of academic year 2022 through the Thai Stop COVID Plus system. The data were analyzed by frequencies, percentages and tested of spatial relationships including the use of Local Indicators of Spatial Association (LISA) study. It was found that the development of mechanisms to drive measures to COVID-19 pandemics prevention in educational institutions consisted of (1) driving operations with participation by the committee driving public health measures in preparation for the opening of the semester on COVID-19 prevention under the integrated policy cooperation at the central level and regional operations at the area level; (2) setting the direction of measures guidelines for practice and policy proposals; (3) transferring policies and implementation measures to network partners and educational institutions; and (4) monitoring the performance of educational institutions through digital technology. Among the overall educational institutions, 78.40% of them participated in the self-evaluation which covered 6 dimensions; 99.36% of them passed all 20 items; and 0.45% passed the first-dimension measure, items 1-12. The analysis results found that the higher percentage of provinces with educational institutions that had passed the preparation assessment after the school opening compared to the period before the start of school season indicated the effectiveness of the measures and the high level of compliance of the educational institutions. As a result, there was no COVID-19 case detected in educational institutions; which led to the confidence on the preparedness and safety for school opening. It was recommended that the systems and mechanisms should be developed to drive measures to COVID-19 prevention of other communicable diseases in educational institutions. and creating cooperation network with partners to drive forward health promotion work for vulnerable children.

Keywords: driving mechanisms; COVID-19 pandemics prevention; educational institutions